

**Wieki
Stare i Nowe**

Tom 4 (9)

NR 2931

WIEKI

STARÉ

i

NOWE

Tom 4 (9)

**pod redakcją
SYLWESTRA FERTACZA i MARII W. WANATOWICZ**

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2012

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzent
Danuta Kisielewicz

Rada Redakcyjna
**Antoni Barciak, Sylwester Fertacz, Anna Glimos-Nadgórska, Wiesław Kaczanowicz,
Ryszard Kaczmarek, Dariusz Nawrot, Idzi Panic, Ryszard Skowron, Andrzej Topol,
Maria W. Wanatowicz**

Publikacja jest dostępna także w wersji internetowej:

Central and Eastern European Online Library
www.cceol.com

Śląska Biblioteka Cyfrowa
www.sbc.org.pl

Treść

Słowo wstępne (<i>Sylwester Fertacz, Maria W. Wanatowicz</i>)	7
---	---

ARTYKUŁY

Wioletta Zawitkowska: O konieczności intensyfikacji procesów digitalizacji materiałów archiwalnych i korzyściach z tego płynących na przykładzie zbioru dokumentów pergaminowych Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie	9
Aleksandra Skrzypietz: Królewicz Jakub Sobieski i jego kontakty z dworami europejskimi do wybuchu wielkiej wojny północnej.	20
Dariusz Rolnik: Wokół stereotypu magnata czasów stanisławowskich. Wizerunek Andrzeja Zamoyskiego (1717—1792) w polskich memuarach	44
Jacek Kaniewski: XVIII-wieczne projekty naprawy polskiego pieniądza. Projekt Józefa Kostki Rostkowskiego z 1760 roku	69
Jakub Grudniewski: Biskup wrocławski Georg Kopp a kwestia polska na Górnym Śląsku w opinii polskojęzycznej prasy górnośląskiej	81
Оксана Руда: Поширення українсько-польських історичних міфологем у польській історіографії кінця XIX — першої третини XX ст.	114
Олег Піх: Варшавський період життя М. Кордуби: нариси з біографії вченого	129
Elżbieta Wronka: Krótka historia Rady ds. Stosunków Zagranicznych Inc. i jej wpływ na amerykańską politykę zagraniczną w latach 1921—1941	141

Łukasz Gądzik: Szpitalnictwo zamknięte w Katowicach w okresie międzywojennym	160
Piotr Rygus: Górnośląskie drapacze chmur — epizod architektoniczno-propagandowy lat międzywojennych na Górnym Śląsku	182
Marek Margielewicz: Obrona Narodowa w województwie śląskim w latach 1937—1939	222
Karol Matyjasik: Prasa krakowska wobec konferencji w Monachium (1938)	242
Sylwia Wysińska: Rudolf Höss w oczach więźniów (na podstawie akt procesowych)	273

TEKSTY ŹRÓDŁOWE

Urszula Wenda: Wydarzenia w Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek” w Katowicach z dnia 16 grudnia 1981 roku w moich wspomnieniach. Wprowadzenie: <i>Dorota Matlak</i>	297
---	-----

RECENZJE

<i>Z dziejów Zagórza</i> . Red. D. Rozmus, S. Witkowski. Sosnowiec 2008 (<i>Anna Glimos-Nadgórska</i>)	307
<i>Regionalizm w szkolnej edukacji. Progranicze śląsko-małopolskie (Górny Śląsk, Zagłębie Dąbrowskie, ziemia olkuska)</i> . Red. D. Rozmus, S. Witkowski. Sosnowiec 2008 (<i>Anna Glimos-Nadgórska</i>)	310

Słowo wstępne

Kolejny, dziewiąty tom periodyku naukowego „Wieki Stare i Nowe” wydawanego przez Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego zawiera teksty dotyczące problematyki z różnych okresów historycznych.

Publikację otwiera artykuł Wioletty Zawitkowskiej ukazujący — na przykładzie uruchomionego pod patronatem UNESCO procesu digitalizacji materiałów pergaminowych, przechowywanych w Oddziale Rękopisów Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie — możliwości, jakie historykowi badającemu różne epoki stwarza archiwizacja cyfrowa dokumentów.

Okresu nowożytnego, a konkretnie wieków XVII i XVIII, dotyczą trzy opracowania. Aleksandra Skrzypietz charakteryzuje kontakty królewicza Jakuba Sobieskiego m.in. z dworami książąt Rzeszy, z dworem cesarskim i sztokholmskim (kreowany przez rodziców na następcę tronu polskiego Jakub szukał dla siebie poparcia za granicą, jednak wbrew nadziejom rodu Sobieskich w decydującym momencie żadne wsparcie nie nadeszło). Dariusz Rolnik na przykładzie Andrzeja Zamoyskiego (1717—1792) kreśli wizerunek magnata, który nieco odbiega od dominującego w pamiętnikach negatywnego obrazu polskiego możnowładcy. Z kolei Jacek Kaniewski charakteryzuje — w kontekście XVIII-wiecznych prób naprawy polskiego pieniądza — projekt monetarny Józefa Kostki Rostkowskiego z 1760 roku, będący postępową reakcją na program reform króla Augusta III.

Artykuł Jakuba Grudniewskiego dotyczy kontrowersyjnej w oczach historyków śląskich postaci Georga Koppa, biskupa wrocławskiego z lat 1887—1914, który z jednej strony położył wiele zasług dla Kościoła katolickiego na Śląsku, a z drugiej — był niechętny obecności języka polskiego w życiu publicznym (prawdopodobnie w imię jedności Kościoła) i zwalczał polski ruch narodowy. W wiek XX wprowadza Czytelnika artykuł lwowskiej historyczki, pracownicy naukowej Centrum Badań Stosunków Polsko-Ukraińskich Instytutu Ukrainoznawstwa im. I. Krypjakiewicza Narodowej Akademii Nauk

Ukrainy — Oksany Rudy. Autorka przedstawia w nim stereotypy obecne w postrzeganiu przez polskich historyków końca XIX i pierwszego 30-lecia XX wieku Ukraińców i stosunków polsko-ukraińskich. Oleg Pich, pracownik tej samej instytucji, co wspomniana wcześniej autorka, pisze o warszawskim okresie (1929—1939) działalności dydaktycznej i naukowej zapomnianego w Polsce ukraińskiego historyka, geografę i pedagoga Mirona Kordubi. Historii powszechnej dotyczy również tekst Elżbiety Wronki, w którym autorka przybliżyła działalność grupy amerykańskich lobbystów skupionych w Radzie ds. Stosunków Międzynarodowych i próbuje określić jej realny wpływ na politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 1921—1941.

Kolejne artykuły dotyczą historii regionalnej XX wieku. I tak, Łukasz Gądzik omawia kwestię funkcjonowania lecznictwa szpitalnego (zamkniętego) w Katowicach w okresie międzywojennym. Z kolei Piotr Rygus w artykule o górnośląskich drapaczach chmur w okresie międzywojennym przeprowadza ciekawą analizę uwarunkowań i procesu realizacji budownictwa wysokościowego na Górnym Śląsku (w tym w Katowicach), także jako elementu propagandowego. Problematyki śląskiej dotyczy również tekst Marka Margielewicza, który charakteryzuje powstawanie i funkcjonowanie jednostek Obrony Narodowej w województwie śląskim w latach 1937—1939.

Problematykę ogólnopolską podejmują Karol Matyjasik, omawiający stanowisko prasy krakowskiej wobec postanowień konferencji monachijskiej z 1938 roku, oraz Sylwia Wysińska, która na podstawie akt procesowych, dotychczas w niewielkim stopniu wykorzystywanych przez historyków pod tym kątem, analizuje stosunek więźniów obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu do komendanta Rudolfa Hössa.

W dziale tekstów źródłowych zamieszczono relację lekarki Urszuli Wendy z tragicznych wydarzeń w kopalni „Wujek”, do jakich doszło 16 grudnia 1981 roku. Należy nadmienić, że wspomnienia lekarzy niosących w tych dniach pomoc poszkodowanym w „Wujku” są niezwykle rzadkością.

W części recenzji zamieszczono omówienie artykułów opublikowanych w dwóch pracach zbiorowych: *Z dziejów Zagórza* oraz *Regionalizm w szkolnej edukacji. Pogranicze śląsko-małopolskie (Górny Śląsk, Zagłębie Dąbrowskie, ziemia olkuska)*, wydanych w Sosnowcu w 2008 roku. Na przykładzie recenzowanych tekstów Anna Glimos-Nadgórska wskazuje, co można, a czego nie można uznawać za pracę naukową.

Autorami zamieszczonych w niniejszej publikacji tekstów są historycy z różnych współpracujących z sobą ośrodków naukowych, polskich i zagranicznych, specjalizujący się w prezentowanych w tomie zagadnieniach.

Sylwester Fertacz
Maria W. Wanatowicz

Redaktor
Barbara Jagoda

Redaktor techniczny
Barbara Arenhövel

Korektor
Lidia Szumigala

Skład i łamanie
Bogusław Chruściński

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 1899-1556

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 150 + 50 egz. Ark. druk. 19,75.
Ark. wyd. 24,0. Papier offset. kl. III, 90 g

Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław